

ВЕНЧУРНІ ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ СТІЙКИХ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ УКРАЇНСЬКИХ КОМПАНІЙ

*Непран А. В., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Важливим завданням української економіки є нарощування інноваційної активності у високотехнологічних галузях економіки. Ефективним механізмом фінансового забезпечення інноваційної діяльності та формування конкурентних переваг українських компаній могло б стати розвиток венчурного капіталу. Венчурний капітал є одним із перспективних фінансових інструментів, що здатний подолати «розриви» між фінансовими потребами молодих інноваційних підприємств, що не досягли точки беззбитковості, і вимогами, що висуваються фінансово-кредитними установами та організації при наданні позичкового капіталу.

Ринок венчурного фінансування відіграє важливу роль у розвитку інноваційної економіки. Станом на 1 січня 2020 р. кількість венчурних інвестиційних фондів становила 12921, а активи венчурних — ІСІ 407,8 млрд грн. Порівняно з 2018 р. кількість венчурних фондів зросла на 25,0 %, а величина їх активів — на 35,3 % [1]. При цьому інвестиційна діяльність венчурних фондів в Україні є незначною. Посилення депресивних тенденцій в розвитку української економіки, зокрема, в банківській, борговій та інвестиційних сферах, що супроводжувалося кризою ліквідності та втрати довіри до інноваційної системи з боку іноземних інвесторів призвели до негативних тенденцій на ринку венчурного фінансування, скороченням укладених угод, збереженням галузевої диспропорції в структурі інвестиційного портфелю венчурних компаній.

Розвиток венчурного інвестування в Україні і потребує усунення перешкод та недоліків потребують проведення активної державної політики стимулювання венчурного бізнесу. За останні 10 років державою було розроблено ряд заходів по стимулюванню венчурного капіталу. Змінені стандарти корпоративного управління та посилено захист прав інвесторів, впроваджуються міжнародні стандарти діяльності небанківських фінансових установ та ін. Проте масштаби венчурного фінансування залишаються, як і раніше, не значним. Не відбувається позитивної динаміки в інноваційному розвитку високотехнологічних галузей національної економіки. Механізми інноваційного розвитку не стимулюють залучення венчурного капіталу у високо ризикові проекти. Значна частина активів венчурних фондів вкладена в традиційні галузі економіки — будівництво, аграрний сектор, торгівлю. Причиною такого становища є намагання інвесторів мінімізувати ризики та зменшити податковий тягар.

Венчурний капітал в багатьох країнах виступає в ролі каталізатору залучення фінансових ресурсів для інноваційного розвитку підприємств. Незважаючи на високий ризик та відсутність стійких перспектив розвитку, у

багатьох країнах держава відіграє важливу роль у розвитку венчурного капіталу.

Венчурний бізнес в Україні знаходиться на стадії становлення. Для подальшого стимулювання розвитку венчурного капіталу необхідна розробка заходів щодо удосконалення державної політики в сфері венчурного фінансування, в тому числі податкових інструментів, стимулювання попиту на інновації, а також формування відповідної інфраструктури.

Податкове законодавство України містить ряд пільг для розвитку венчурного бізнесу. Так, доходи венчурних компаній звільнюються від оподаткування податком на прибуток (ст. 141.6.1). Згідно з чинного законодавства, оподатковується лише розподіл прибутку. Це призвело до того, що нині венчурні компанії активно використовуються для уникнення від оподаткування. Такі пільги, з однієї сторони, призводять до значних втрат бюджету, а з іншого – не стимулюють інноваційне підприємництво. Ця особливість дає змогу інвесторам спокійно вкладати кошти в такий фонд та виводити їх, не сплачуючи при цьому ніяких податків [2].

Серед заходів податкової політики стимулювання венчурного капіталу є заходи щодо стимулювання корпорацій по розвитку високотехнологічних сфер економіки. Зокрема, мова йде про впровадження такого інструменту податкового стимулювання розвитку венчурного капіталу, як надання інвестиційного податкового кредиту. Право на отримання інвестиційного податкового кредиту можуть мати підприємства на проведення:

наукових та науково-дослідницьких робіт або технічного переоснащення власного виробництва;

при здійсненні інноваційної діяльності, зокрема, при впровадженні нових або удосконалених технологій, створення нових видів продукції.

З метою обмеження втрат державного бюджету впровадження інвестиційного податкового кредиту можливе лише для окремих сфер інноваційної діяльності, які відносяться до пріоритетних. Зокрема, його застосування доцільне в сфері ІТ-технологій, літакобудування, випуск електронної продукції, обладнання та ін.

Особливістю розвитку венчурного капіталу є низька частка венчурного фінансування інвестицій на посівній та ранній стадіях порівняно із розвиненими країнами. Для створення ефективної системи венчурного фінансування необхідна розробка системи державної підтримки стимулювання інноваційної діяльності.

Література:

1. Звіт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку за відповідні роки / Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/> (дата звернення: 18.10.2021).

2. Стариченко О. Особливості та можливості венчурних інвестиційних фондів в Україні. URL: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/rzp/195.htm/ (дата звернення 18.10.2021 р.).